

2023 TÜRKİYE GENÇLİK ARAŞTIRMASI BASIN BÜLTENİ

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) ve Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (HÜNEE) iş birliğinde, İsveç Hükümeti'nin finansal desteğiyle yürütülen 2023 Türkiye Gençlik Araştırması'nın (TGA-2023) sonuçları açıklandı. Türkiye'de yaşayan 15-24 yaş grubundaki gençlerin çocukluktan başlayarak gençlik döneminin sonuna kadar belirli alanlarda bilgi düzeyi, karşılanmamış bilgi ve danışmanlık ihtiyacı ve bunların davranışlarına yansımalarını irdeleyen araştırma ile özellikle cinsel sağlık ve üreme sağlığı ile çocuk yaşta evlilikler ile ilgili dikkat çeken veriler çıktı.

17 Aralık 2024

Ankara, Türkiye - Çocukluktan yetişkinliğe geçişin gerçekleştiği gençlik dönemi, bireyin biyolojik, psikolojik ve sosyal açılardan hızla geliştiği, kimlik ve değerlerini şekillendirdiği önemli bir süreç. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) ve Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (HÜNEE) iş birliğinde, İsveç Hükümeti'nin finansal desteğiyle yürütülen 2023 Türkiye Gençlik Araştırması (TGA-2023) tamamlandı ve raporun bulguları 17 Aralık'ta Hacettepe Üniversitesi Beytepe kampüsünde gerçekleşen lansman etkinliğinde kamuoyuyla paylaşıldı.

Araştırma kapsamında, Türkiye genelinde 67 ilde, farklı yaşam koşullarına sahip 3 bine yakın hanede 15-24 yaş grubunda temsil yeteneğine sahip yaklaşık 1300 gence ulaşıldı ve gençlerin demografisi, yaşam alanları, eğitim ve istihdam durumu, cinsel sağlık ve üreme sağlığı ve çocuk yaşta evliliğe bakışı ile ilgili önemli verilere ulaşıldı.

Araştırmanın en önemli katkı alanları, cinsel sağlık ve üreme sağlığı bilgi ve hizmetlerine ve çocuk yaşta, erken ve zorla evliliklerin önlenmesine yönelik genç dostu politikaların ve uygulamaların geliştirilmesi ve bu alanda yürütülecek farkındalık ve savunuculuk çalışmalarının desteklenmesine yönelik veri sağlaması oldu.

Araştırmanın nitel ve nicel bulguları 2 ayrı kitapçık halinde derlendi. Nitel ve nicel raporların özet bulgularına [buradan](#), nicel araştırma raporunun tamamına [buradan](#), nitel araştırma raporunun tamamına [buradan](#) ulaşabilirsiniz. Raporların öne çıkan verilerini aşağıda bulabilirsiniz.

NİCEL ARAŞTIRMA BULGULARINA GÖRE:

Demografik Profiller ve Yaşam Koşulları

- Araştırmaya katılan hanehalkı nüfusunun yüzde 14'ü 15-24 yaş grubundaki gençler.
- Her 3 evden birinde en az bir genç var (%33).
- Gençlerin neredeyse yarısının kendine ait bir odası yok (%44).

Eğitim durumu

- Gençlerin 5'te 1'i ortaokul mezunu ya da daha az eğitilmiş (%17).
- %37'si lise öğrencisi, %23'ü lise mezunu, %23'ü üniversite öğrencisi ya da mezunu.
- Lise düzeyindeki gençlerin 3'te 1'i (%31) ailesinin maddi durumu iyi olmadığı ya da çalışması gerektiği için okulu bıraktığını beyan ediyor.
- 2007 Türkiye Gençlik Araştırması ile karşılaştırıldığında, üniversite öğrencisi veya mezunu gençlerin oranının erkeklerde %2'den 22'ye, kadınlarda %4'ten 24'e yükseldiği görülüyor.

Çalışma durumu

- Gençlerin yarısına yakını çalışıyor (%42) ancak bunların sadece yarısı sigortalı (%46).
- Çalışmayan gençlerin %14'ü de iş arıyor.
- Çalışma oranı genç erkeklerde 5'te 3 iken (%61), genç kadınlarda 4'te 1 (%24).
- Gençlerin 5'te 1'i (%20) ne eğitimde ne istihdamda ne de bunlara yönelik yetiştirme programlarına dahil. Bu oran, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir yansıması olarak, kadınlarda 3'te 1'e (%29) çıkarken, erkeklerde 10'da 1'e (%10) düşüyor.

Sosyal Medya Kullanımı

- Gençlerin yüzde 92'si sosyal medya kullanıyor. En çok tercih edilen platform ise Instagram (%88), ardından Tiktok (%31) ve X (%28).
- Gençlerin yüzde 88'i kadına yönelik şiddet, yüzde 69'u cinsel sağlık ve üreme sağlığı, yüzde 64'ü çocuk yaşta evlilikler, yüzde 61'i gençlik ve şiddet ile ilgili bilgileri sosyal medyadan alıyor.

Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı

- Gençlerin, özellikle de 15-19 yaş grubu, kırsalda yaşayan, eğitim seviyesi düşük ve yoksul hanelerdeki gençlerin ergenlikteki fiziksel, ruhsal ve cinsel değişimlere ilişkin bilgisi düşük.
- Gençlerin 5'te 1'i kadın ya da erkek üreme organlarını bilmiyor. Sadece yüzde 41'i bebeğin büyüdüğü organın rahim olduğunu biliyor.
- 2007'ye kıyasla, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlardan (CYBE) haberdar olduğunu söyleyen gençlerin oranının yüzde 84'ken 53'e düştüğü; HIV/AIDS'i CYBE kapsamında sayan gençlerin oranının ise yüzde 80'den 30'a düştüğü görülüyor.
- Gençlerin yarısından fazlası ise (%55) HIV'i hiç duymamış.
- Rahim ağzı kanserine karşı neredeyse tam koruma sağlayan HPV aşısını alma oranı %2. Gençlerin yüzde 53'ü ücretsiz olması durumunda HPV aşısı yaptırabileceğini söylüyor.
- Genç kadınların yüzde 97'si menstrüasyon sırasında hijyenik ped kullandığını söylerken, yaklaşık yüzde 17'sinin ellerindeki regl/adet malzemesinin bitmesi durumunda daha fazla malzeme alamayacaklarına dair endişe içinde olduğunu yani *regl yoksulluğu* içinde olduğunu belirtiyor.

Evlilik ve Çocuk Yaşta Evlilikle İlgili Algılar

- Gençlerin %90'ı hiç evlenmemiş, %9'u evli, %1'i ise boşanmış ya da ayrı yaşıyor. 2007'deki araştırmaya göre evli gençlerin oranının önemli oranda azaldığı anlaşılıyor.
- 15-24 yaş arası evlenmiş genç kadınların 4'te 1'i çocuk yaşta evlendirildi (%27).
- Ortalama ilk evlenme yaşı kadınlarda 19, erkeklerde 25.
- 2007-2023 döneminde ortalama ideal ilk evlilik yaşının erkekler için 23,4'ten 24,6'ya; kadınlar için 22,2'den 24,3'e yükseldiği görülüyor.
- Gençlerin %5'i, "kadın ve erkeğin kendi kararıyla evlenmek için 18 yaşını doldurması gerektiğini", %28'i ise "erkeklerin birden fazla kadınla evlenmesinin suç olduğunu" bilmiyor.
- Gençlerin %8'i "*Kadının ergenliğe girmiş olması evliliğe hazır olduğu anlamına gelir*" ifadesine, %10'u "*Kadının bir flörtü olduysa flört ettiği kişi ile evlenmeli*" ifadesine, %62'si ise "*Kadınların evlilik öncesi cinsel deneyimi olmamalı*" ifadesine katıldığını belirtiyor.
- Gençlerin çocuk yaşta evliliklere bakışı ise şöyle;
 - %86 "18 yaşından önce evlenenler eğitim hayatından uzaklaşırlar" ifadesine,
 - %91 "Bu tip evlilik psikolojik sorunlara neden olur" ifadesine
 - %75 "Evlilik içindeki şiddet riskini artırır" ifadesine,
 - %86 "Çocuk yaşta evlenenlerin sağlıklı cinsel ilişki konusunda bilgisi yoktur" ifadesine,
 - %81 "18 yaşından önce anne olmak hem annenin hem bebeğin sağlığını olumsuz etkiler" ifadesine katılıyor.

NİTEL ARAŞTIRMA BULGULARINA GÖRE:

Eğitim: Gençlerin eğitimden beklentilerinin azaldığı görülüyor. Gençler, okulların yaratıcılığı yeterince desteklemediğini, diplomaların iş bulma konusunda yeterli olmadığını düşünüyor. Gençler arasında, eğitim hayatının yaratacağı fırsatların sınırlı olacağı inancı, özellikle oğlan çocuklarının erkenden iş hayatına atılmalarını teşvik ediyor. Bazı okullarda karşılaşılabilen sınırlı öğretmen-öğrenci iletişimi, akran zorbalığı, şiddet ve taciz gibi durumlar da çocukların okuldan uzaklaşmasına ve okul terklerine sebep olabiliyor.

Çocuk yaşta evlilik: Kız çocuklarının eğitime devamın desteklenmediği, kadınların ev ve bakım işlerinden sorumlu görüldüğü ve ücretli bir işte çalışmalarına olumlu yaklaşmayan ailelerde, kız çocukları için evliliğin tek seçenek gibi görüldüğü ortaya çıkıyor. Ayrıca, sosyal hayata dair kısıtlamalar, kız çocukları üzerindeki ev iş yükü, ailede ilgi ve iletişim eksikliği, aile içi şiddet de kız çocukları için evliliğin bir kaçış yolu olarak görülmesine sebep olabiliyor. Sosyal medya dahil medyanın genelinde evliliğin romantize edilmesinin de bu algıyı beslediği görülüyor.

Toplumun cinselliğe yaklaşımı da çocuk yaşta evlilikleri etkileyen faktörler arasında rol oynuyor. Ailelerin çocuklarının evlilik öncesinde herhangi bir riskli ilişki veya davranışta bulunabileceğine dair korku ve kaygıları, çocukları "korumak" adına bu tür evliliklerin önünü açabiliyor.

Cinsel sağlık ve üreme sağlığı: Ebeveynlerin çocukları ile ergen sağlığı ve gelişimi ve cinsel sağlık ve üreme sağlığı konusunda açıkça konuşamaması, çocukların ve gençlerin bu konuyu rahatça tartışabilecekleri ortamların bulunmaması, ergen sağlığının müfredatta sınırlı şekilde yer alması da bu konularda bilgi eksikliğine yol açabiliyor.

2023 TÜRKİYE GENÇLİK ARAŞTIRMASI SONUÇ VE ÖNERİLER:

Araştırma sonuçları genel olarak gençlerin ergen sağlığı konusundaki bilgilerinin 16 yıl önce yapılan araştırmaya göre beklenen düzeyde artmadığını, hatta bazı yerlerde azaldığını gösteriyor. Gençlerin özellikle cinsel sağlık, üreme sağlığı ve çocuk yaşta evliliklerle ilgili alanlarda ciddi bilgi eksikliği yaşadığını, sağlık ve koruma alanında çeşitli risklerle karşı karşıya olduğunu gösteriyor. Araştırma sonuçlarında, ayrıca, genç kadınları ve erkekleri etkileyen birçok konuda toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yansımaları öne çıkıyor.

Bu kapsamda; gençlerde bilgi eksikliğinin ve yanlış algıların giderilmesi için, gençlerin okullar, sağlık personeli ve sosyal medya aracılığı ile bilgiye ulaşma talebi de dikkate alınarak, özellikle Sağlık, Milli Eğitim ve Gençlik ve Spor Bakanlıkları başta olmak üzere ilgili tüm kamu kurumları ve yerel yönetimler, sivil toplum ve özel sektör dahil tüm paydaşların katkısıyla eğitim ve farkındalık çalışmalarının artırılması kritik önem taşıyor. Ayrıca, genç dostu politika ve hizmetler ile özellikle genç dostu özelleşmiş sağlık hizmetlerinin güçlendirilmesi ve her alanda eşit hak ve fırsatlar için gençleri güçlendirecek genç odaklı politika ve programların geliştirilmesi gerekliliği ortaya çıkıyor.

Haber ve röportaj talepleri için;

Zeynep ATILGAN, UNFPA Türkiye İletişim Yöneticisi - atilganozgenc@unfpa.org